

แผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ปี 2567

ดำเนินการโดย
สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 และกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของปัญหาต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อม และอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	6-6
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-5
7-2	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-9
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-11

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	3-6
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี	6-8
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	7-4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล

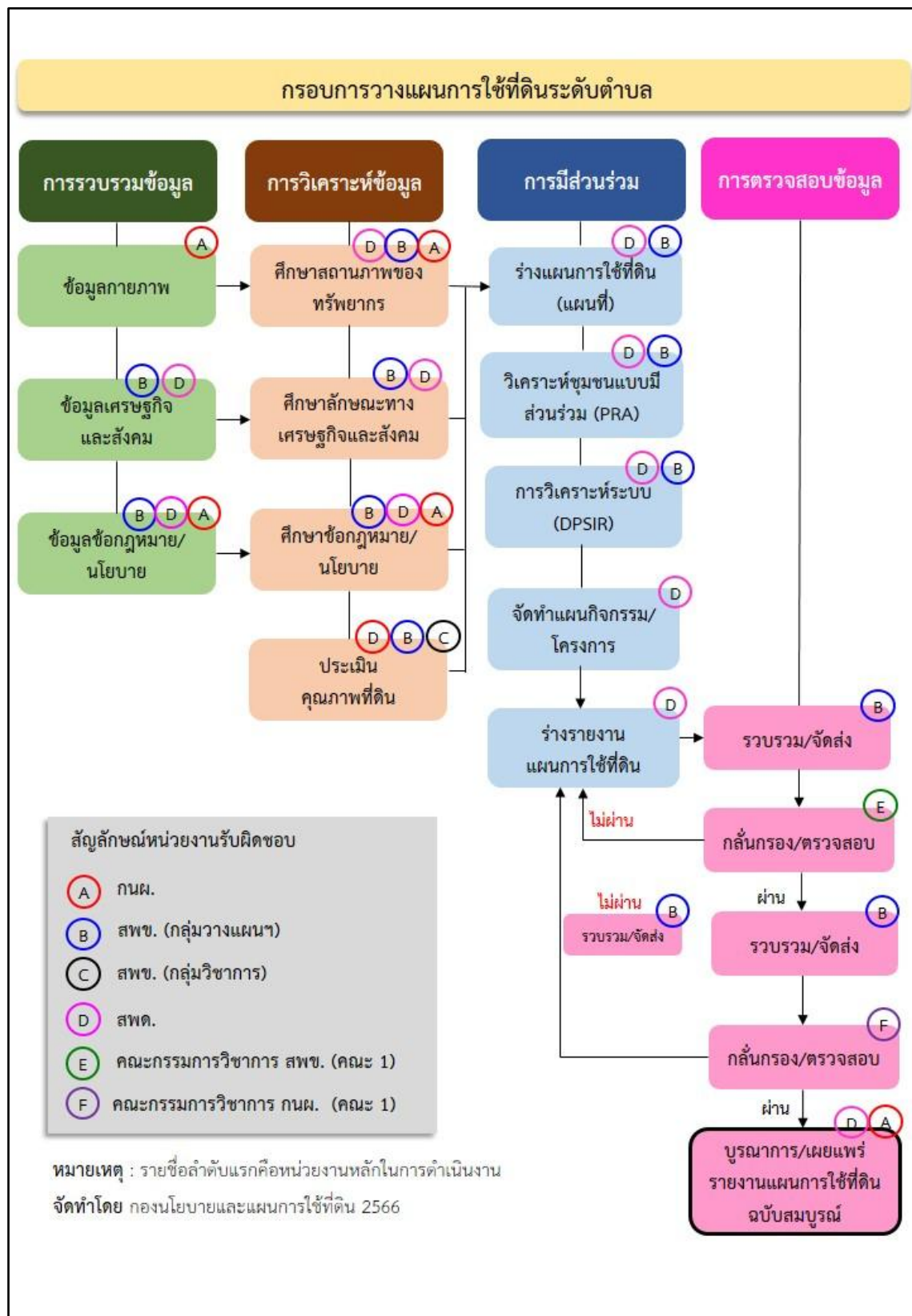
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

องค์การบริหารตำบลโคกสูง อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำวิสัยทัศน์

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอพัฒนานิคม มีพื้นที่ประมาณ 176.55 ตารางกิโลเมตร หรือ 110,341 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเขาแหลม ตำบลม่วงค่อม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลดีลัง ตำบลพัฒนานิคม ตำบลมะนาวหวาน อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลมะกอกหวาน ตำบลแก่งผักกูด อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลวังเพลิง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

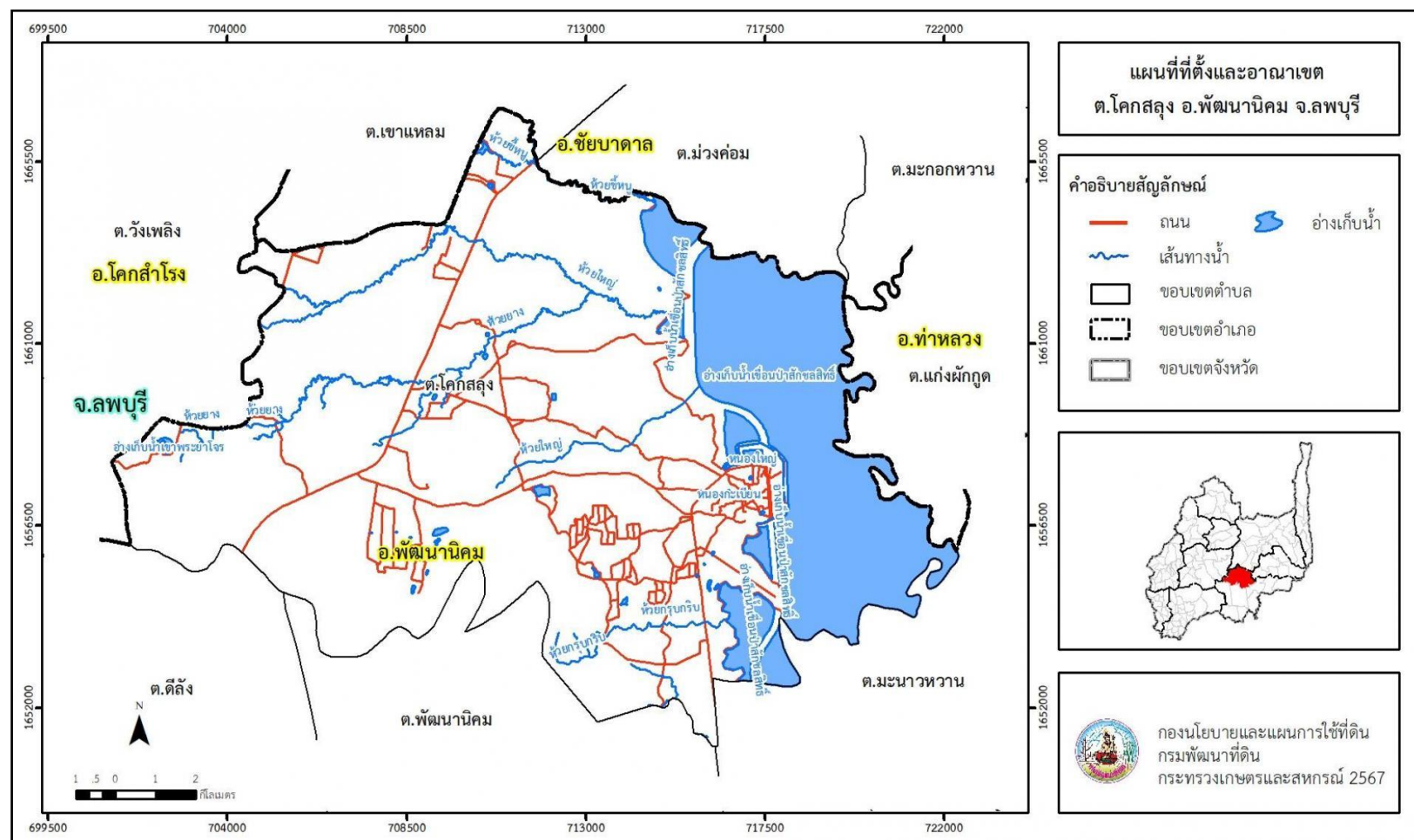
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านโคกสูง	หมู่ที่ 7 บ้านโคกสูง
หมู่ที่ 2 บ้านโคกสูง	หมู่ที่ 8 บ้านเขาขวาง
หมู่ที่ 3 บ้านโคกสูง	หมู่ที่ 9 บ้านคันนาหิน
หมู่ที่ 4 บ้านโคกสูง	หมู่ที่ 10 บ้านห้วยยาง
หมู่ที่ 5 บ้านโคกสูง	หมู่ที่ 11 บ้านโคกบ้าน
หมู่ที่ 6 บ้านโคกสูง	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงระหว่าง 100-300 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง ทิศตะวันออกติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และมีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น น้ำม่วงค่อม ห้วยกรุบกริบ ห้วยขี้หนู ห้วยยาง ห้วยใหญ่

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,137.3 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 110 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 258.9 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนกรกฎาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

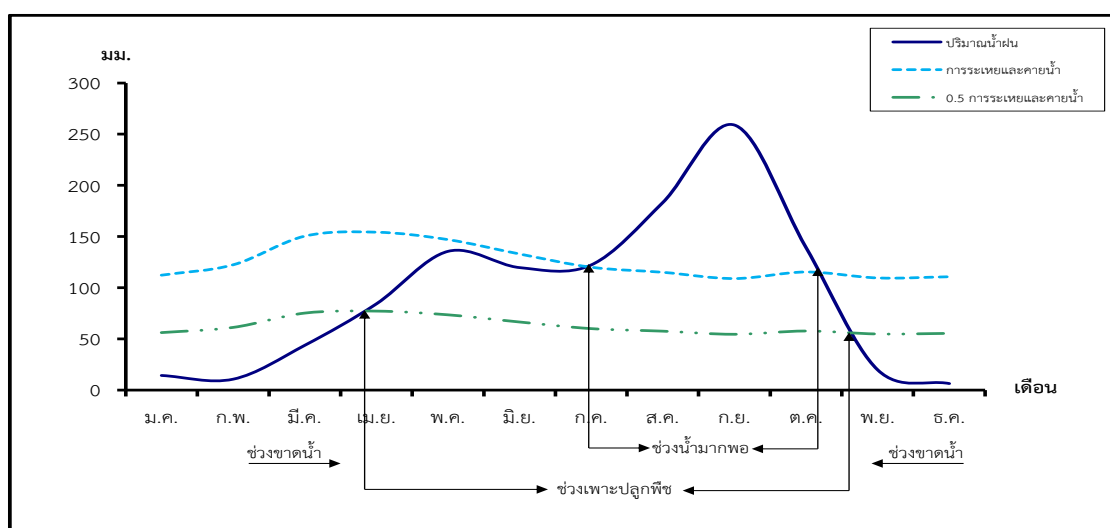
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลพบุรี^{/1}

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ^{/2}	ปริมาณฝนใช้การ ^{/2}
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.6	32.5	25.0	66.0	14.2	1.8	112.2	13.9
ก.พ.	20.9	34.9	27.4	64.0	10.6	2.6	122.4	10.4
มี.ค.	23.5	36.9	29.6	65.0	43.7	5.0	150.4	40.6
เม.ย.	24.8	37.5	30.3	69.0	84.2	8.6	154.2	72.9
พ.ค.	25.1	36.0	29.6	76.0	135.5	13.5	146.9	106.1
มิ.ย.	25.0	35.1	29.3	77.0	119.6	12.1	132.9	96.7
ก.ค.	24.6	34.2	28.7	79.0	122.2	15.5	120.0	98.3
ส.ค.	24.3	33.7	28.2	82.0	183.2	18.0	115.0	129.5
ก.ย.	24.2	32.9	27.8	85.0	258.9	18.4	108.9	150.9
ต.ค.	23.5	32.7	27.5	81.0	139.2	10.9	115.3	108.2
พ.ย.	21.3	32.5	26.4	75.0	19.7	3.2	109.5	19.1
ธ.ค.	18.9	31.5	24.7	68.0	6.3	1.0	110.7	6.2
เฉลี่ย	22.9	34.2	27.9	73.9	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,137.3	110.6	1,498.3	852.8

หมายเหตุ : ^{/1} เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

^{/2} จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลพบุรี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 5,767 ไร่ หรือร้อยละ 5.26 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และถนน เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 54,365 ไร่ หรือร้อยละ 49.25 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 18,371 ไร่ หรือร้อยละ 16.64 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาร้าง

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 28,988 ไร่ หรือร้อยละ 26.27 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง และ ไร่ร้าง เป็นต้น

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,913 ไร่ หรือร้อยละ 2.63 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม ยูคาลิปตัส และสัก เป็นต้น

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 387 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว และมะขามเทศ เป็นต้น

6) พืชสวน มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชสมุนไพร

7) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 3,646 ไร่ หรือร้อยละ 3.31 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า และโรงเรือนเลี้ยงสุกร เป็นต้น

8) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 28 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 21,325 ไร่ หรือร้อยละ 19.32 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์และป่าผลัดใบรกร้าง

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 24,862 ไร่ หรือร้อยละ 22.53 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง และบ่อน้ำในไร่นา เป็นต้น

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 4,022 ไร่ หรือร้อยละ 3.64 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่สลับไม้ พุ่ม/ ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และเหมืองแร่ เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

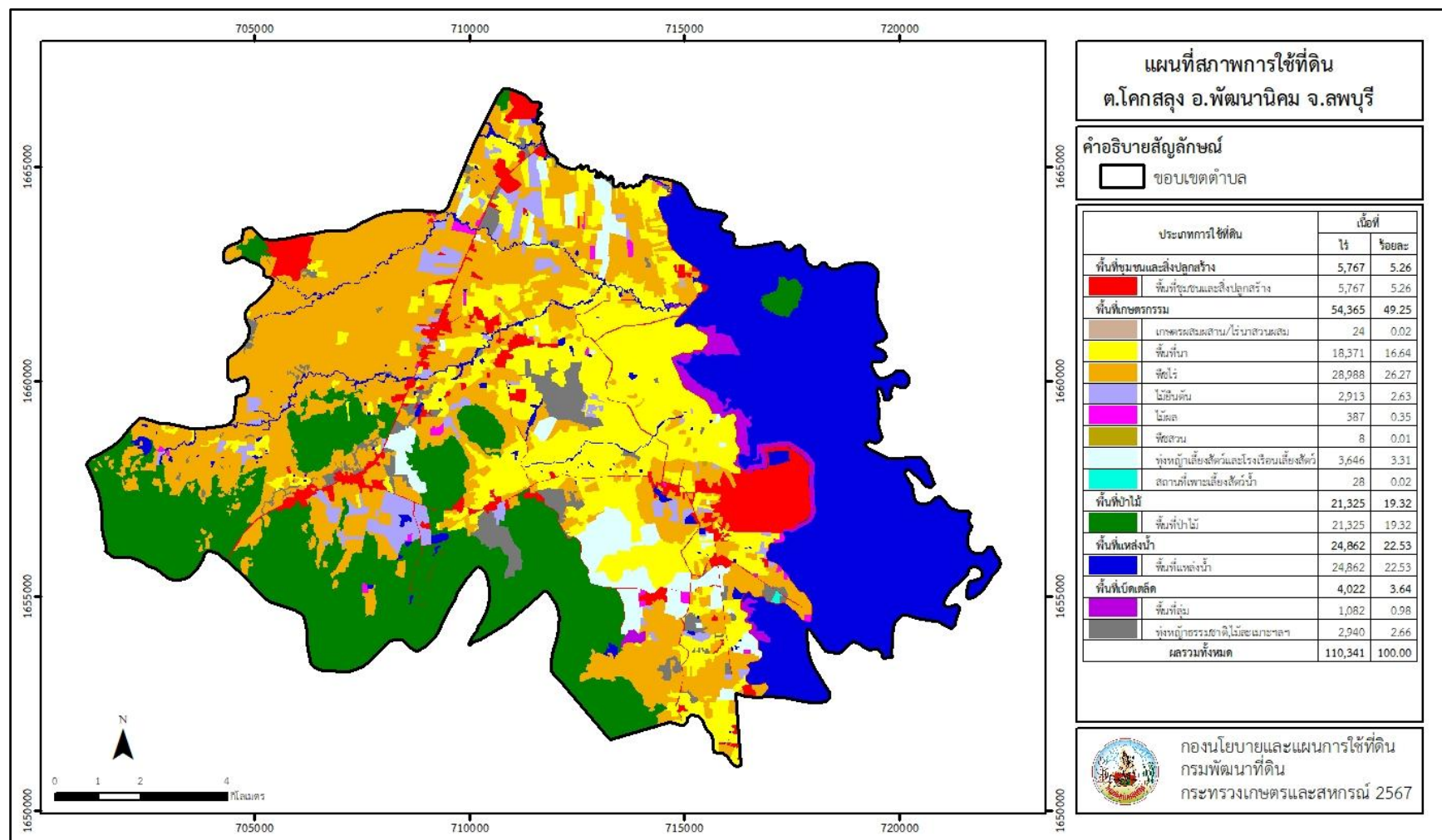
หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,767	5.26
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,191	2.90
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	1,164	1.07
U405	ถนน	866	0.78
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	365	0.34
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	25	0.02
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	29	0.03
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์	64	0.06
U605	สถานบริการน้ำมัน	63	0.06
A	พื้นที่เกษตรกรรม	54,365	49.25
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	24	0.02
A100	นาร้าง	16	0.01
A101	นาข้าว	18,355	16.63
A200	ไร่ร้าง	607	0.55
A201	พืชไร่ผสม	157	0.14
A202	ข้าวโพด	427	0.39
A203	อ้อย	14,785	13.40
A204	มันสำปะหลัง	13,012	11.79
A301	ไม้ยืนต้นผสม	1,577	1.43
A304	ยูคาลิปตัส	832	0.75
A305	สัก	468	0.42
A308	กระถิน	21	0.02
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	15	0.01
A401	ไม้ผลผสม	282	0.26
A405	มะพร้าว	54	0.05
A407	มะม่วง	4	-
A411	กล้วย	3	-
A422	มะนาว	10	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A424	มะขามเทศ	34	0.03
A509	พืชสมุนไพร	8	0.01
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	8	0.01
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค	276	0.25
A703	โรงเรือนสัตว์ปีก	3,243	2.94
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	119	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	28	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	21,325	19.32
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	722	0.65
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	20,603	18.67
M	พื้นที่เปิดเตล็ด	4,022	3.64
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	115	0.10
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,263	1.14
M201	พื้นที่ลุ่ม	1,082	0.98
M301	เหมืองแร่	793	0.72
M304	บ่อดิน	749	0.68
M405	พื้นที่ถม	20	0.02
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	24,862	22.53
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	808	0.73
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	112	0.10
W201	อ่างเก็บน้ำ	23,448	21.25
W202	บ่อน้ำในไร่นา	410	0.37
W203	คลองชลประทาน	84	0.08
ผลรวมทั้งหมด		110,341	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลโคกสูง มีประชากรรวม 11,238 คน แยกเป็นชาย 5,572 คน เป็นหญิง 5,711 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 63.91 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,137 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,650 ครัวเรือน หรือร้อยละ 39.88 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,487 ครัวเรือน หรือร้อยละ 60.12 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลโคกสูง	4,137	5,572	5,711	11,283
หมู่ที่ 1 โคกสูง	370	559	603	1,162
หมู่ที่ 2 โคกสูง	553	714	705	1,419
หมู่ที่ 3 โคกสูง	343	412	433	845
หมู่ที่ 4 โคกสูง	326	468	485	953
หมู่ที่ 5 โคกสูง	342	489	477	966
หมู่ที่ 6 โคกสูง	358	500	532	1,032
หมู่ที่ 7 โคกสูง	637	828	873	1,701
หมู่ที่ 8 เขาวาง	409	617	572	1,189
หมู่ที่ 9 คันทาหิน	310	403	418	821
หมู่ที่ 10 ห้วยยาง	208	237	264	501
หมู่ที่ 11 โคกบ้าน	281	345	349	694

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	4,137	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,650	39.88
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,487	60.12

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีพื้นที่รวมทั้งหมด 110,341 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 4,137 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 26.67 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรม 54,365 ไร่ หรือร้อยละ 49.25 ของเนื้อที่ตำบล (ตารางที่ 2-2) และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 32.95 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำนา ไม้ยืนต้น เนื่องจากจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,650 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และไม้ยืนต้น เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยส่วนใหญ่เลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2565 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 334,728 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 97,140 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 186,072 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 53,999 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 148,655 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 43,141 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลโคกสูง	276,795	29,520	18,014	10,399	334,728	97,140	186,072	53,999
หมู่ที่ 1 โคกสูง	204,710	26,962	7,759	171	239,602	69,030	197,415	56,876
หมู่ที่ 2 โคกสูง	240,894	-	-	-	240,894	70,839	27,252	8,014
หมู่ที่ 3 โคกสูง	606,527	185,330	63,041	29,678	884,576	258,296	249,555	72,870
หมู่ที่ 4 โคกสูง	148,293	711	418	126	149,548	41,036	12,397	3,402
หมู่ที่ 5 โคกสูง	370,000	27,640	38,240	35,432	471,312	128,353	307,220	83,666
หมู่ที่ 6 โคกสูง	363,053	34,281	40,175	34,035	471,544	131,755	372,281	104,020
หมู่ที่ 7 โคกสูง	202,940	6,882	7,130	1,745	218,697	64,484	163,445	48,192
หมู่ที่ 8 เขาขวาง	289,781	31,781	17,609	1,094	340,266	99,467	254,448	74,381
หมู่ที่ 9 คันทนาหิน	232,307	5,087	8,475	9	245,877	74,312	177,797	53,736
หมู่ที่ 10 ห้วยยาง	314,812	1,053	24,511	10,977	351,353	106,205	146,474	44,275
หมู่ที่ 11 โคกบ้าน	150,056	37,833	9,528	14,250	211,667	66,608	153,188	48,206

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เนื้อที่ 23,535 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 3,509 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2B เนื้อที่ 10,671 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 7,410 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 5,506 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 1,759 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 81,486 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลโคกสูง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,137.3 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลโคกสูง มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ น้ำม่วงค่อม หนองกะเปียน หนองใหญ่ ห้วยกรุบกริบ ห้วยชีหนู ห้วยยาง และห้วยใหญ่

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ และอ่างเก็บน้ำเขาพระยาโจร

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลโคกสูง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 28 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 21 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 3 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bag-cA ชุดดินบ้านกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,759 ไร่ หรือร้อยละ 3.41 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Ksr-sLA ชุดดินโคกสำโรง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,058 ไร่ หรือร้อยละ 5.49 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Sab-silA ชุดดินสระโบสถ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 594 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 18 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Cd-clA ชุดดินชัยบาดาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 15,321 ไร่ หรือร้อยละ 13.88 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Cd-clB ชุดดินชัยบาดาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,301 ไร่ หรือร้อยละ 1.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Lb-md-clA ดินลพบุรีที่เป็นดินลิกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 636 ไร่ หรือร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Ln-clB ชุดดินลำธารายณ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Pch-slB ชุดดินพิชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 921 ไร่ หรือร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Pch-fl-slB ดินพิชัยที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,873 ไร่ หรือร้อยละ 3.51 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Pch-md,fl-slB ดินพิชัยที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 507 ไร่ หรือร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Pch-hb,fl-sLA ดินพิชัยที่มีความอึดตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 701 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Pch-hb,fl-slB ดินพิชัยที่มีความอึดตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,643 ไร่ หรือร้อยละ 6.93 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Pch-hb,gm-sLA/b ดินพิชัยที่มีความอึดตัวเบสสูงและมีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทา มีเนื้อที่ 18,584 ไร่ หรือร้อยละ 16.84 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน So-clB ชุดดินสบปราบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 72 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน So-clB-RL หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินสบปราบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน มีเนื้อที่ 938 ไร่ หรือร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล

13) หน่วยแผนที่ดิน So-clC-RL หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินสบปราบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ และที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน มีเนื้อที่ 118 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

14) หน่วยแผนที่ดิน So-clD-RL หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินสบปราบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ และที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล

15) หน่วยแผนที่ดิน Wk-sLB ชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,703 ไร่ หรือร้อยละ 1.54 ของเนื้อที่ตำบล

16) หน่วยแผนที่ดิน Wk-gsLC-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 7,074 ไร่ หรือร้อยละ 6.41 ของเนื้อที่ตำบล

17) หน่วยแผนที่ดิน Wk-gsLD-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ ที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 4,161 ไร่ หรือร้อยละ 3.77 ของเนื้อที่ตำบล

18) หน่วยแผนที่ดิน Wk-gsLE-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ ที่ดินหินพื้นโล่ง มีเนื้อที่ 819 ไร่ หรือร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 3 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 11,583 ไร่ หรือร้อยละ 10.50 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน ES ผาชัน มีเนื้อที่ 473 ไร่ หรือร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 23,432 ไร่ หรือร้อยละ 21.24 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 14,915 ไร่ หรือร้อยละ 13.51 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) ชุดดินสบปราบ (So) หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินสบปราบกับที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน (So-RL) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียวกับที่ดินหินพื้นโล่ง (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bag-cA	0-2	50-100	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	6.5-8.0	6.5-8.0	<2	-	3,759	3.41
Cd-clA	0-2	50-100	ดี	สูง	>20	>75	6.5-8.0	8.0-8.5	<2	-	15,321	13.88
Cd-clB	2-5	50-100	ดี	สูง	>20	>75	6.5-8.0	8.0-8.5	<2	-	1,301	1.18
Ksr-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	5,143	4.66
Ksr-slA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	915	0.83
Lb-md-clA	0-2	50-100	ดี	ปานกลาง	>20	>75	6.5-8.0	6.5-8.5	<2	-	636	0.58
Ln-clB	2-5	50-100	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.0	<2	-	40	0.04
Pch-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	921	0.83
Pch-fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	3,873	3.51
Pch-md,fl-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	507	0.46
Pch-hb,fl-slA	0-2	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	701	0.63
Pch-hb,fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	7,643	6.93
Pch-hb,gm-slA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	17,498	15.86
Pch-hb,gm-slA/b*	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,086	0.98
Sab-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	6.5-8.0	<2	-	594	0.54
So-clB	2-5	0-50	ดี	สูง	<10	<35	5.5-7.0	6.0-7.5	<2	-	72	0.06
So-clB-RL	2-5	0-50	ดี	สูง	<10	<35	5.5-7.0	6.0-7.5	<2	-	938	0.85
So-clC-RL	5-12	0-50	ดี	สูง	<10	<35	5.5-7.0	6.0-7.5	<2	-	118	0.11
So-clD-RL	12-20	0-50	ดี	สูง	<10	<35	5.5-7.0	6.0-7.5	<2	-	30	0.03

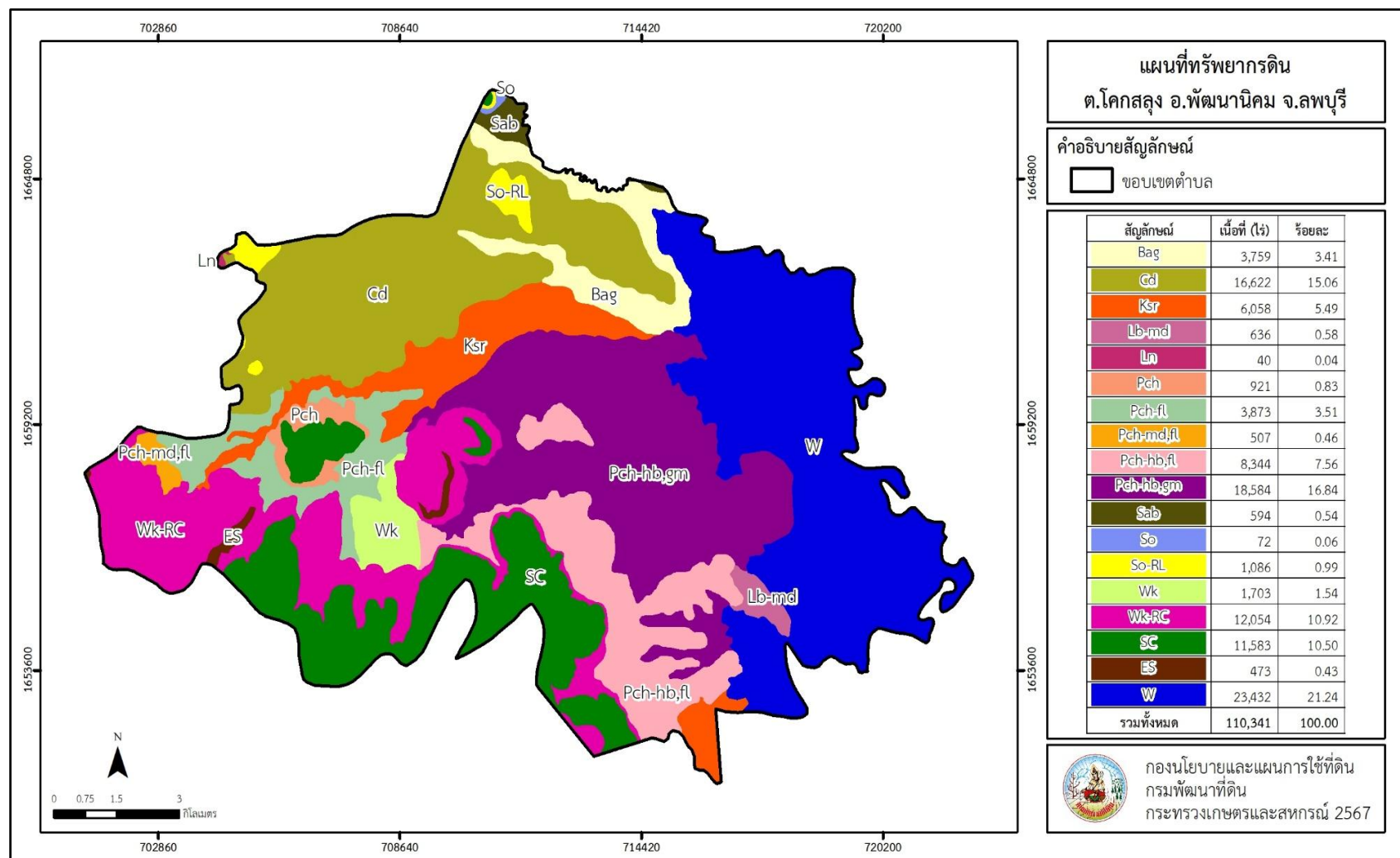
ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Wk-sLB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	1,703	1.54
Wk-gsLC-RC	5-12	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	7,074	6.41
Wk-gsLD-RC	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	3,963	3.59
Wk-gsLD-RC*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	198	0.18
Wk-gsLE-RC	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	707	0.64
Wk-gsLE-RC*	20-35	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	112	0.10
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11,583	10.50
ES	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	473	0.43
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23,432	21.24
รวมทั้งหมด											110,341	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลโคกสลุง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลโคกสูง คือ

- 1) ดินต่าง ดินตื้น และดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
- 3) ปัญหาน้ำท่วมขัง
- 4) โรครากเน่าโคนเน่ามันสำปะหลัง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลโคกสูง มีความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) แก้ปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตร
- 4) แก้ปัญหาโรครากเน่าโคนเน่ามันสำปะหลัง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 1.2) ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 1.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 2.2) ขาดแคลนพื้นที่กักเก็บน้ำ
- 2.3) เกษตรกรขาดองค์ความรู้ความเข้าใจในเรื่องจัดการแปลง

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1) ดินต่าง ปฏิกิริยาของดิน (soil pH) มากกว่า 7.5
- 3.2) ดินตื้น
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.4) ขาดการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม
- 3.5) ภัยแล้ง/น้ำท่วม
- 3.6) โรครากเน่าโคนเน่ามันสำปะหลัง

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

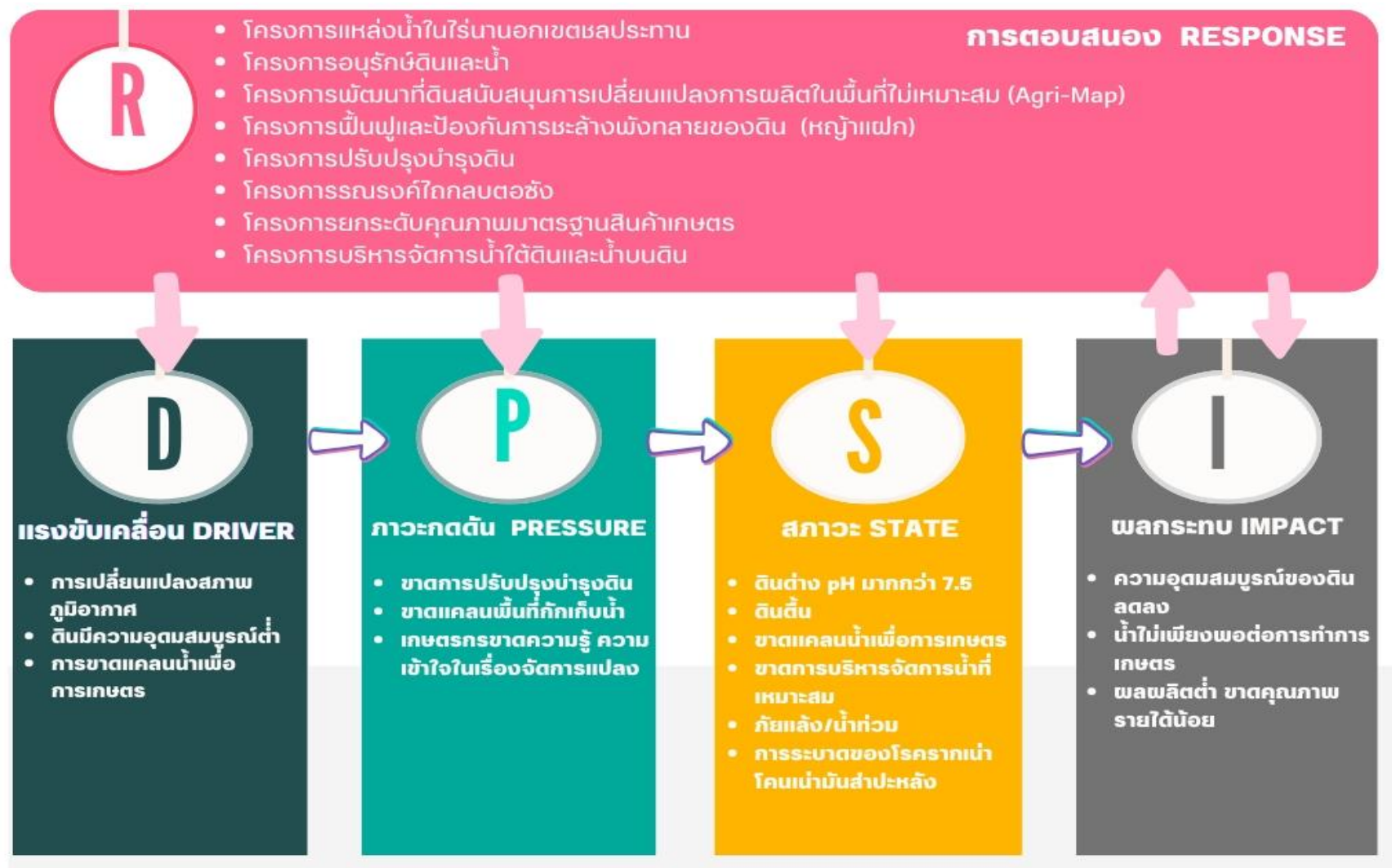

- 4.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง
- 4.2) น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร
- 4.3) ผลผลิตพืชต่ำ ขาดคุณภาพ รายได้น้อย

5) การตอบสนอง (Response) มีดังนี้

- 5.1) โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5.2) โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 5.3) โครงการพัฒนาที่ดินสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (Agri-Map)
- 5.4) โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน (หญ้าแฝก)
- 5.5) โครงการปรับปรุงบำรุงดิน
- 5.6) โครงการรณรงค์ไถกลบตอซัง
- 5.7) โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร
- 5.8) โครงการบริหารจัดการน้ำใต้ดินและบนดิน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 นาข้าว เริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม และเก็บเกี่ยวสิ้นสุดไม่เกินเดือนกุมภาพันธ์

4.2.2 พืชไร่ เกษตรกรมีวิธีการปลูกขึ้นกับลักษณะพื้นที่

1) อ้อย

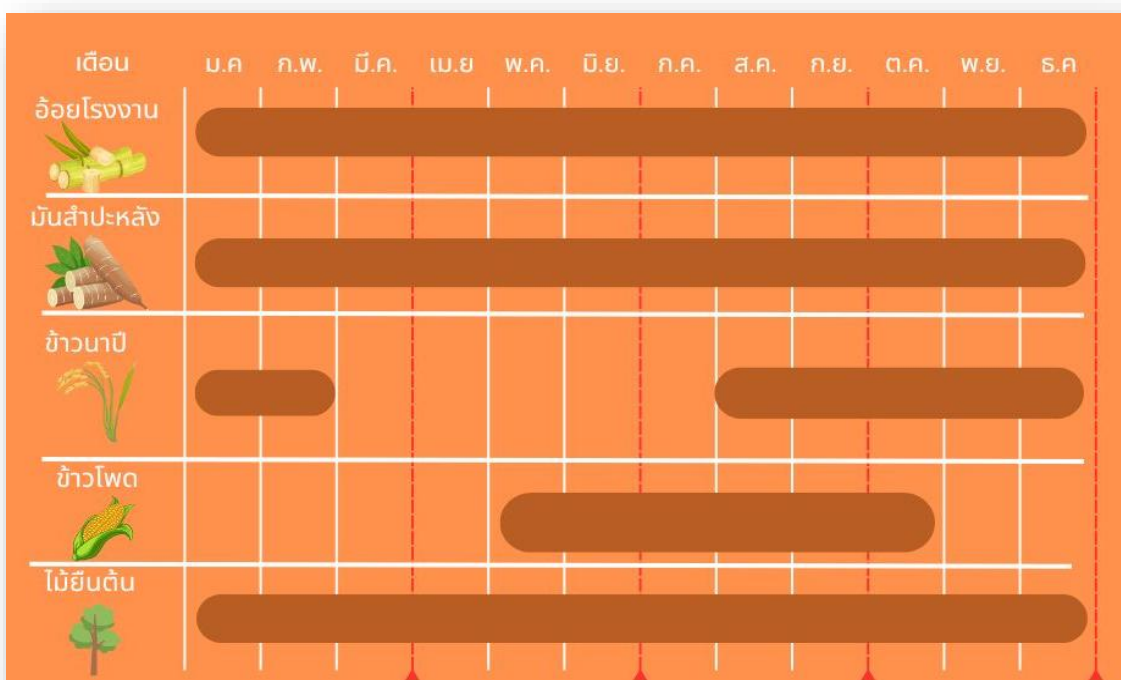
- อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน โดยใช้น้ำหยด ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะเลือกปลูกระหว่างอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง

- อ้อยต้นฝน เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียว โดยอาศัยความชื้นจากฝน ช่วงแรกที่ตก ต้องเตรียมดินและซักร่องรอฟน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเดือนมิถุนายน

2) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝน และมีอายุการปลูกถึงเก็บเกี่ยว 10 – 12 เดือน

3) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูฝน โดยปลูกตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม และจะเก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน

4.2.3 ไม้ยืนต้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้น ๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดเทของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ส้มโอ ข้าวฟ่าง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

หน่วยที่ดิน	อ้อย	มันสำปะหลัง	ข้าวโพด	ส้มโอ	ข้าวฟ่าง
Bag-cA	S2rons	S2ron	S2ron	S2rons	S2ron
Cd-clA	S2r	S2r	S2r	S2r	S2r
Cd-clB	S2r	S2r	S2r	S2r	S2r
Ksr-slA	S2os	N	S3o	S3o	S3o
Ksr-slA*	S2os	N	S3o	S3o	S3o
Lb-md-clA	S2rs	S2r	S2r	S2rs	S2r
Ln-clB	S2r	S2r	S2r	S2r	S2r
Pch-fl-slB	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2n
Pch-hb,fl-slA	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pch-hb,fl-slB	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2n
Pch-hb,gm-slA/b	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons	S2ons
Pch-hb,gm-slA/b*	S2ons	S2on	S2on	S2ons	S2on
Pch-md,fl-slB	S2rns	S2rn	S2rn	S2rns	S2rn
Pch-slB	S2ns	S2n	S2n	S2ns	S2n
Sab-slA	S2os	N	S3o	S3o	S3o
So-clB	S3r	S3r	S3r	N	S3r
So-clB-RL	S3r	S3r	S3r	N	S3r
So-clC-RL	S3r	S3r	S3r	N	S3r
So-clD-RL	S3er	S3er	S3er	N	S3er
Wk-gslC-RC	S3r	S3r	S3r	N	S3r
Wk-gslD-RC	S3er	S3er	S3er	N	S3er
Wk-gslD-RC*	S3er	S3er	S3er	N	S3er
Wk-gslE-RC	N	N	N	N	N
Wk-gslE-RC*	N	N	N	N	N
Wk-slB	S3r	S3r	S3r	N	S3r

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรี เรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า แผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตประมง เขตปศุสัตว์ เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่นๆ และเขตรักษาสมดุลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และ รูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้อาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นสภาพป่าไม้ บางบริเวณได้ ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตฟื้นฟูธรรมชาติ มีเนื้อที่ 473 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 358 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้เสื่อมโทรม

2) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 115 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่นส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 54,151 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 49.09 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุด ในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 1,120 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 37 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง กล้วย ขนุน แก้วมังกร

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 68 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก ยูคาลิปตัส และไม้ยืนต้นอื่นๆ

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 1,357 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ พืชไร่ผสม ข้าวโพด ข้าวโพดหวาน ตะวัน อ้อย มันสำปะหลัง ทานตะวัน

เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่ในเขตนี้ศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 5,540 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 18 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม มะพร้าว มะม่วง กล้วย ขนุน แก้วมังกร

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 140 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก ยูคาลิปตัส ไม้ปลูกเพื่อการค้า และ ไม้ยืนต้นอื่นๆ

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 1,169 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ พืชไร่ผสม ข้าวโพด ข้าวโพดหวาน ตะวัน อ้อย มันสำปะหลัง ทานตะวัน

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 8 ไร่หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ ดาวเรือง พืชผัก สมุนไพร และพืชตระกูลถั่วต่างๆ

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 4,338 ไร่ หรือร้อยละ 3.93 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) ประกอบด้วย มีเนื้อที่ 204 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง มะขาม ขนุน

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,193 ไร่ หรือร้อยละ 1.10 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก ยูคาลิปตัส ไม้ปลูกเพื่อการค้า และ ไม้ยืนต้นอื่นๆ

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 19,279 ไร่ หรือร้อยละ 17.47 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 24 ไร่หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ ดาวเรือง พืชผัก สมุนไพร และพืชตระกูลถั่วต่างๆ

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่าง ๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลายอย่าง เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 7,260 ไร่ หรือร้อยละ 6.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 116 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะพร้าว มะม่วง และไม้ผลชนิดอื่น ๆ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 1,511 ไร่ หรือร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก ยูคาลิปตัส ไม้ปลูกเพื่อการค้า และไม้ยืนต้นอื่น ๆ

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 7,117 ไร่ หรือร้อยละ 6.45 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อย

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของตำบล เป็นเขตทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่างๆ

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 3,625 ไร่ หรือร้อยละ 3.28 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2500) โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก และโรงเรือนเลี้ยงสุกร

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 5,766 ไร่ หรือร้อยละ 5.22 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 5,221 ไร่ หรือร้อยละ 4.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 389 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่างๆ

(3) เขตพื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 156 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์ และสุสาน ป่าช้า เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 24,862 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 22.53 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 920 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 23,942 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.69 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 4,591 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.16 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ บ่อดิน และพื้นที่ถม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 20,498 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 18.58 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการจัดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

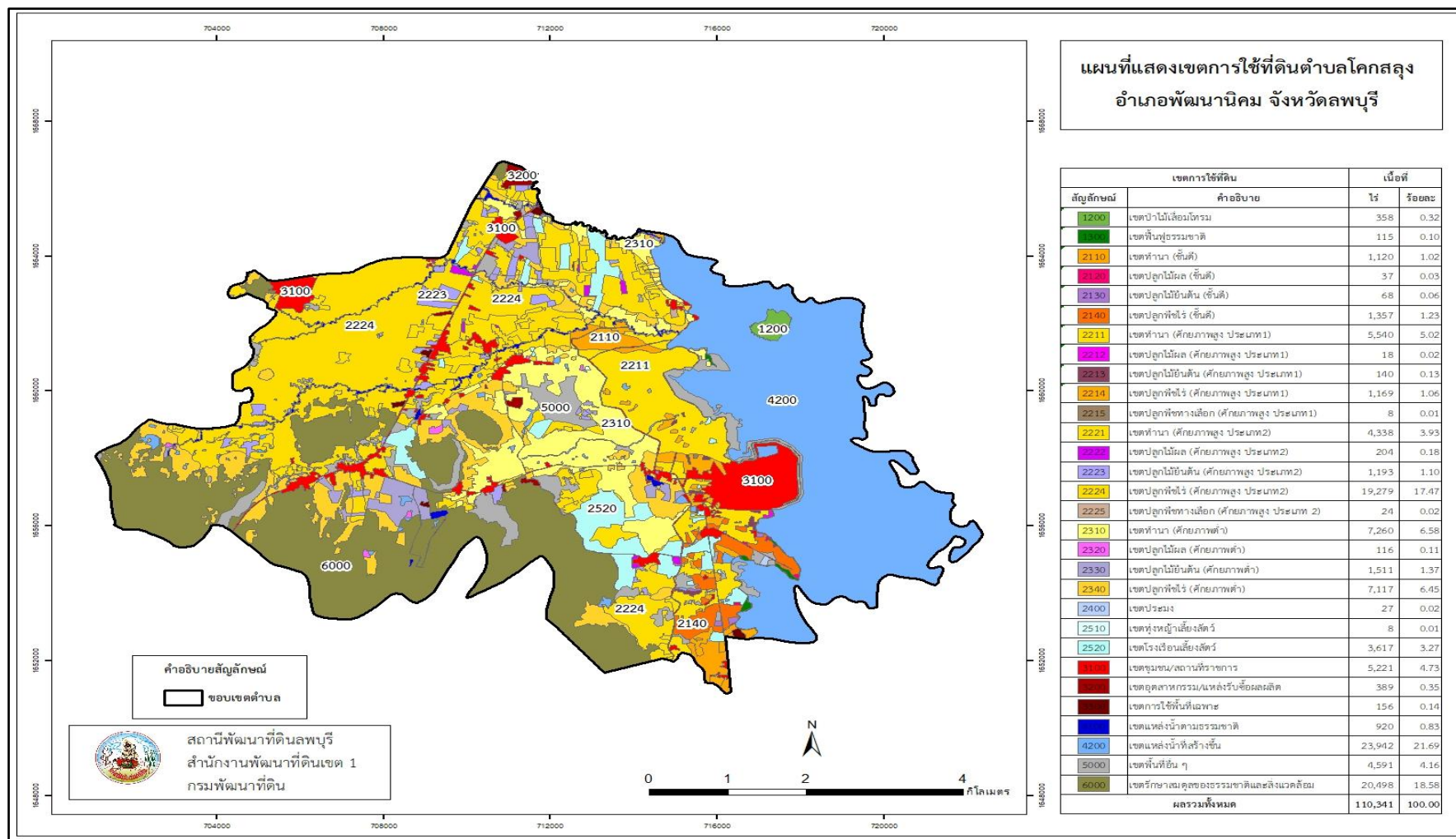
เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1.เขตป่าไม้	473	0.42
1.1 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	358	0.32
1.2 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	115	0.10
2.เขตเกษตรกรรม	54,151	49.09
2.1 เขตเกษตรกรรมขั้นดี	2,582	2.34
1) เขตทำนา	1,120	1.02
2) เขตปลูกไม้ผล	37	0.03
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	68	0.06
4) เขตปลูกพืชไร่	1,357	1.23
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตสูง (ประเภท 1)	6,875	6.24
1) เขตทำนา	5,540	5.02
2) เขตปลูกไม้ผล	18	0.02
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	140	0.13
4) เขตปลูกพืชไร่	1,169	1.06
5) เขตปลูกพืชทางเลือก	8	0.01
2.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตสูง (ประเภท 2)	25,038	22.70
1) เขตทำนา	4,338	3.93
2) เขตปลูกไม้ผล	204	0.18
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,193	1.10
4) เขตปลูกพืชไร่	19,279	17.47
5) เขตปลูกพืชทางเลือก	24	0.02
2.4 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	19,279	17.47
1) เขตทำนา	7,260	6.58
2) เขตปลูกไม้ผล	116	0.11
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,511	1.37
4) เขตปลูกพืชไร่	7,117	6.45

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

แผนการใช้ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
2.5 เขตประมง	27	0.02
2.6 เขตปศุสัตว์	3,625	3.28
1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	8	0.01
2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	3,617	3.27
3.เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	5,766	5.22
3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	5,221	4.73
3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	389	0.35
3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	156	0.14
4. เขตแหล่งน้ำ	24,862	22.53
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	920	0.83
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	23,942	21.69
5.เขตพื้นที่อื่น ๆ	4,591	4.16
6.เขตรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	20,498	18.58
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	110,341	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรีแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง เพื่อมีส่วนร่วมในกับกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน และโครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (6) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)
- (7) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (8) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (9) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

- 1) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกข้าว และเขตปลูกไม้ยืนต้น
 - (1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)
 - (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP) (กรมวิชาการเกษตร)
 - (3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
 - (4) จัดทำโครงการลดต้นทุนการผลิต เช่น ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ ส่งเสริมบริหารจัดการวัชพืช ส่งเสริมลดการเผา ส่งเสริมการรวมกลุ่ม (กรมส่งเสริมการเกษตร)
 - (5) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- 2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ และระบบส่งน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)
- สนับสนุนระบบส่งน้ำเข้าคลองเพื่อเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์จากแหล่งน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ น้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตร และ โรคโคนเน่าในมันสำปะหลัง

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลโคกสูง กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลโคกสูงในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ดินด่าง ดินตื้น และดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ขาดแคลนน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร (3) ปัญหาน้ำท่วมขัง (4) โรคโคนเน่าในมันสำปะหลัง ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในส่วนของปัญหาความเสื่อมโทรมของดินนั้น ในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น และมีพื้นที่บางส่วนเป็นดินด่าง ประสบปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินมีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรติดต่อกันเป็น

เวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุสลายตัว ควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปลูกพืชตระกูลถั่วแล้วไถกลบ เพื่อเพิ่มความสามารถในการดูดซับอาหารและน้ำให้แก่ดิน และใช้ปุ๋ยเคมีร่วมด้วยตามความเหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก

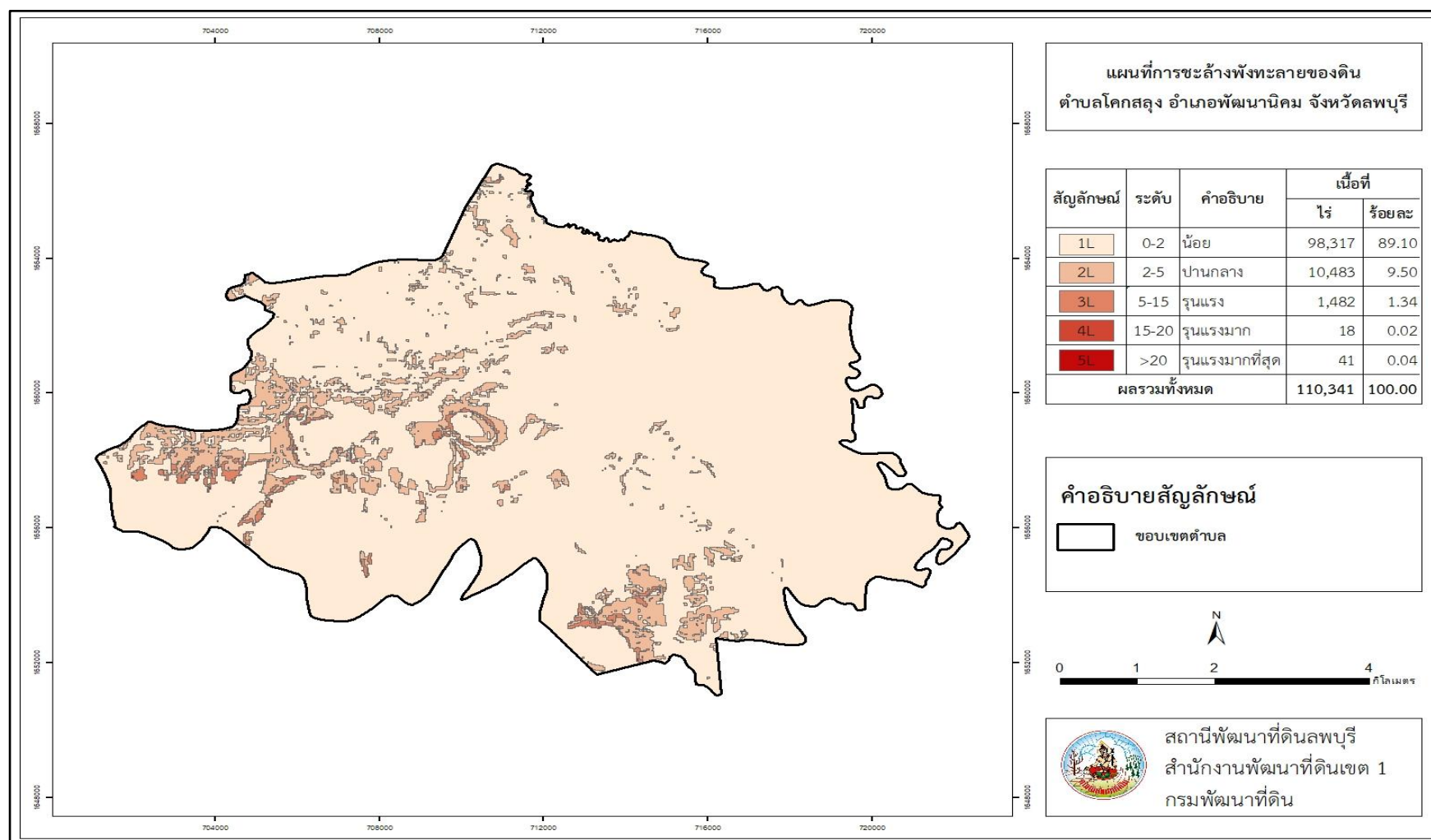
การแก้ไขปัญหาลาดแคลนน้ำ นอกจากการส่งน้ำไม่ต่อเนื่องหรือสม่ำเสมอ การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางแผนการบริหารจัดการน้ำ โดยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ ประเด็นหลักจากข้อเสนอได้แก่ปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 2 ประการ คือ (1) การสร้างฝายกั้นน้ำเพิ่ม (2) การเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร

ส่วนปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่ทำการเกษตร บริเวณหมู่ที่ 3 บ้านโคกสูง เป็นปัญหาที่มีผลกระทบอย่างมากต่อผลผลิตและเศรษฐกิจของเกษตรกร สาเหตุของน้ำท่วมขังนั้นอาจเกิดจากฝนตกหนัก น้ำจากแม่น้ำหรือหนองบึงล้นตลิ่ง รวมถึงการขาดระบบระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ และสภาพภูมิประเทศบางส่วนมีความลาดชันสูง สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้โดย ระบบอนุรักษ์และน้ำ ปลูกแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน มีการจัดการท่อระบายน้ำ ขุดคูคลอง ยกร่องแปลงปลูกพืช และแอ่งเก็บน้ำสามารถรองรับน้ำฝนและน้ำล้นจากพื้นที่เกษตรได้ดี จะช่วยลดปัญหาน้ำท่วมขัง

ในกรณีปัญหาโรคโคนเน่าในมันสำปะหลัง พบอาการใบเหลือง เหี่ยว และร่วง เกิดจากเชื้อรา ซึ่งสามารถเข้าทำลายส่วนโคนของต้นมันสำปะหลัง สาเหตุหลักที่ทำให้โรคนี้อาจเกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่ชื้นและการจัดการน้ำที่ไม่เหมาะสม การระบายน้ำไม่ดีทำให้ดินมีความชื้นสูง ส่งผลให้เชื้อโรคเจริญเติบโตได้ดี วิธีป้องกันการเกิดโรคโคนเน่าในมันสำปะหลัง ควรเลือกพันธุ์ที่ต้านทานโรค โรครากเน่าโคนเน่า โดยสามารถขอรับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร การจัดการดินและน้ำสามารถลดความเสี่ยงในการเกิดโรคได้ ควรปรับปรุงการระบายน้ำในแปลงปลูก เช่น การทำร่องระบายน้ำ และการตรวจสอบระดับความชื้นในดินเป็นประจำ การให้น้ำในปริมาณที่เหมาะสมช่วยลดความชื้นส่วนเกินในดิน รวมทั้งใช้สารป้องกันโรคโคนเน่า เช่น สารเร่งซูปเปอร์ พด. 3 และ สารเร่งซูปเปอร์ พด. 14 เพื่อควบคุมเชื้อราสามารถช่วยลดการแพร่กระจายของโรคได้

แผนการใช้ที่ดินตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.1 เกษตรกรรมขั้นดี	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	6,200
1.1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 1,120 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	14,000
1.1.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 37 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	200
1.1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 68 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	2,400
1.1.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,357 ไร่	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	25,000
	1.6 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	4,800
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	10,000
	3. การฟื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	3,500

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.2.1 เขตทำนา เนื้อที่ 5,540 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	16,500
1.2.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 18 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	37,000
1.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 140 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	500
1.2.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,169 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	6,500
1.2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 8 ไร่	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	65,000
	1.6 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	13,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	25,000
	3. การฟื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	9,500

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.3.1 เขตทำนา เนื้อที่ 4,338 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	60,000
1.3.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 204 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	110,000
1.3.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,193 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	1,700
1.3.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 19,279 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	23,000
1.3.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 24 ไร่	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	230,000
	1.6 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	46,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	94,000
	3. การฟื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	35,000

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.4 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	
1.4.1 เขตทำนา เนื้อที่ 7,260 ไร่	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	47,300
1.4.2 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 116 ไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	136,500
1.4.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,511 ไร่	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	1,350
1.4.4 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 7,117 ไร่	1.4 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	18,100
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	190,000
	1.6 การรณรงค์ไถกลบตอซัง	36,200
	2. การบริหารจัดการน้ำ	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	74,000
	3. การฟื้นฟู และป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	
	3.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	25,000
รวมงบประมาณโครงการ		1,367,250

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี 1.1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 1,120 ไร่ 1.1.2.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 37 ไร่ 1.1.3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 68 ไร่ 1.1.4.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,357 ไร่ 1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1) 1.2.1 เขตทำนา เนื้อที่ 5,540 ไร่ 1.2.2.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 18 ไร่ 1.2.3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 140 ไร่ 1.2.4.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 1,169 ไร่ 1.2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 8 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี/กรมส่งเสริมการเกษตร 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 5. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี/กรมส่งเสริมการเกษตร) 6. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 7. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 8. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยปฏิบัติการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล) 9. โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบล) 10.โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (องค์การบริหารส่วนตำบล) 11. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ
1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภท 2) 1.3.1 เขตทำนา เนื้อที่ 4,338 ไร่ 1.3.2.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 204 ไร่ 1.3.3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,193 ไร่ 1.3.4.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 19,279 ไร่ 1.3.5 เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 24 ไร่ 1.4 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพต่ำ 1.4.1 เขตทำนา เนื้อที่ 7,260 ไร่ 1.4.2.เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 116 ไร่ 1.4.3.เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 1,511 ไร่ 1.4.4.เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 7,1117 ไร่ 2. เขตประมง เนื้อที่ 27 ไร่ 3. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 3,625 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี/กรมส่งเสริมการเกษตร 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 5. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลพบุรี/กรมส่งเสริมการเกษตร) 6. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) 7. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร) 8. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยปฏิบัติการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล) 9. โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบล) 10.โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (องค์การบริหารส่วนตำบล) 11. ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลโคกสูง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ						รวม						รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม	1. ปรับปรุงบำรุงดิน														
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	20	20	20	20	20	100	26,000	26,000	26,000	26,000	26,000	130,000	พด.
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืช	ตัน	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	10,000	59,500	59,500	59,500	59,500	59,500	297,500	พด.
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	ไร่	50	50	50	50	50	250	750	750	750	750	750	3,750	พด.
	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	1	1	1	1	1	5	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.
	1.5 การทำปุ๋ยหมัก	ตัน	30	30	30	30	30	150	102,000	102,000	102,000	102,000	102,000	510,000	พด.
	1.6 การรณรงค์ฝึกอบรม	ไร่	20	20	20	20	20	100	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	
	2. การบริหารจัดการน้ำ														
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	2	2	2	2	2	10	40,600	40,600	40,600	40,600	40,600	203,000	พด.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
	3.1 การปลูกหญ้าแฝก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	14,600	14,600	14,600	14,600	14,600	73,000	พด.
	รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ													1,367,250	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบลปี (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงมหาดไทย.
- _____. 2567. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyaer/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบลปี 2565**. แหล่งที่มา: <http://ebmn.cdd.go.th/> , มิถุนายน 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2567)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, พฤษภาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2567. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนที่ใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสูง . 2566. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <http://www.khaokhen.go.th/vision.html>, พฤษภาคม 2567.

ที่ปรึกษา

นางนงนุช ศรีพุ่ม
นางมัทธนา ชัยมทาว์น
นายมหิทร ภูติโส
กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน
กลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน
กลุ่มวิเคราะห์ดิน
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน
ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินลพบุรี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1
กรมพัฒนาที่ดิน

คณะผู้จัดทำ

นายณัฐพงศ์ ภูพวก
นายพงศธร ศรีนวน
นางสาวกนกลักษณ์ มั่นสุวรรณ
นางสาวนันทยา ศรีบุตรตา

เจ้าพนักงานการเกษตรปฏิบัติงาน
นักวิชาการเกษตร
นักวิชาการเกษตร
เจ้าหน้าที่แผนที่ภาพถ่าย

